

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Wat Zijn liefde wil bewerken

(Johannes 11)

Dit bekende en moedgevende hoofdstuk uit Johannes blijkt bij nadere kennismaking moeilijke dingen door te geven. Want enerzijds komt die geweldige boodschap van Jezus' macht ook over de dood op ons af, maar anderzijds is er misschien ook wel ergernis door het wat vreemde optreden van de Here Jezus.

Het begin van het hoofdstuk wordt gevuld met nogal wat aanduidingen van de hechte vriendschap tussen de Here Jezus en Lazarus en zijn zusters. Tegen die achtergrond is het merkwaardig dat de Here Jezus zo 'afstandelijk' reageert. Zelfs als Hij op de hoogte wordt gebracht van het sterven van Zijn vriend, zelfs dan wekt Hij de indruk dat Hij niet weet wat dit voor de betrokkenen moet betekenen. „Ik verblijd Mij om u dat Ik daar niet geweest ben, opdat gij tot geloof komt”. Tegenwoordig hoor je dikwijls dat God niet 'de Verre' is, en dat Hij ook beslist niet iets doet wat het vertrouwen in Hem zou kunnen afbreken. Hij staat naast ons, toont begrip en solidariteit.

Hier lezen we het anders. Hier wordt duidelijk dat God Zich niet door ons laat voorschrijven hoe Hij met ons en met onze gevoelens dient om te gaan. Jezus is ons hier wezensvreemd: aan de ene kant laat Hij merken dat Gods plan met Lazarus is dat deze sterft; Jezus is met die bedoeling van God akkoord; aan de andere kant zijn woorden als 'huilen', 'verbolgen zijn' e.d. nodig om de houding van Jezus tegenover de dood aan te duiden.

Enerzijds akkoord, anderzijds ernstig verontwaardigd. Deze twee kanten vormen sa-

**DOOR
W. BORGdorFF
DOORN**

men het bijbels pastoraat. Wie éézijdig kiest doet de lijdende mens tekort.

Voordat we nu naar de kern van deze geschiedenis toe gaan eerst nog iets over de plaats van dit hoofdstuk in het geheel van het evangelie naar Johannes.

In de andere evangelieën staan uitdrukkelijk drie aankondigingen van het lijden van de Here Jezus Christus. Johannes laat die - opvallend - weg en toont als het ware het tegendeel: de tocht naar Jeruzalem is wel een weg naar het lijden, naar de dood toe, maar - en dat is typisch Johannes - dáárom ook een weg naar de heerlijkheid, naar de diepe vreugde.

Vóórdat Jezus Zelf gaat sterven wekt Hij iemand op uit de dood... op weg naar de dood blijkt Hij de dood de baas te zijn! We lezen hier over de triomfantelijke tocht naar het kruis; hier gaat de Overwinnaar op weg naar Zijn publieke huldiging!

Nu komt de ure waarin de Zoon des Mensen verhoogd zal worden. Letterlijk verhoogd, nl. aan de kruispaal; maar evenzeer figuurlijk: verhoogd nl.

verheerlijkt. Het uur van de dood is hóógte-punt.

In het evangelie wordt daar op twee manieren naar toe gewerkt.

Door de joodse leidslieden: van meetaf aan proberen ze Jezus uit de weg te ruimen; door het evangelie heen leggen ze een compleet dossier aan van ' misdaden' van Jezus; het kruis is het uiteindelijke vonnis.

Maar er is ook die andere lijn: de Here Jezus moet van meetaf aan vaststellen dat de joden Hem niet willen aanvaarden; hun verwerping van Hem loopt uit op de veroordeling door de Zoon des Mensen aan het kruis. Dát is ook aan de orde in hoofdstuk 11.

De Here Jezus aan de ene kant, Die uitnodigend, wervend roept: Ik ben de opstanding en het leven; wie in Mij gelooft zal leven, ook al is hij gestorven; een ieder die in Mij gelooft zal in eeuwigheid niet sterven.

Dat is een heenwijzing naar het kruis (vgl. ook hoofdstuk 3 vs 14-21). Die boodschap wordt onderstreept, ondersteund door de daadwerkelijke opwekking van Lazarus.

Aan de andere kant zien we de joodse leidslieden die van-

Inhoud

- 161 Ds W. Borgdorff,
Wat Zijn liefde wil be-
werken
- 162 Ds H. J. van der Kwast,
Doleantie-herdenking 2
- 163 Drs O. Mooiweer,
Persschouw
- 164 D. W. L. Milo,
Reformatie van onze
kerkzang
- 165 Drs O. Mooiweer,
Persschouw
- 165 Liturgische Werkgroep,
Het Liedboek
- 167 P. C. van Wijk,
Terloops...

wege die opwekking besluiten de Here Jezus te doden. Ze tonen daarmee onverhuld, dat ze pertinent niet willen geloven. Ze tekenen daarmee letterlijk hun eigen vonnis.

Het is onmiskenbaar: tegenover het kruis is onverschilligheid en vrijblijvendheid onmogelijk: Een keuze is onvermijdelijk. Wie gelooft ontvangt eeuwig leven...

Wie niet gelooft komt uit het rijk van de dood en de vernietiging niet terug!

Jaarvergadering „Opbouw”

De jaarvergadering van de Persvereniging „Opbouw” wordt gehouden op **ZATERDAG 24 MEI** a.s. in de Jeruzalemkerk te Utrecht. De vergadering begint te 10.30 uur. De kerk is open vanaf 10.00, zodat u voor de aanvang der vergadering nog 'n kopje koffie kunt drinken.

In de morgenvergadering, die voor ieder toegankelijk is, zal drs W. G. Rietkerk spreken over het onderwerp „Christelijke toekomstverwachting”.

Het Bestuur

Doleantie-herdenking (2)

In het voorafgaande artikel hebben we gezien dat bij de herdenking van de Doleantie in de Keizersgrachtkerk in Amsterdam de spreker Prof. dr I. A. Diepenhorst in het voetspoor van wijlen Prof. dr K. H. Miskotte de Doleantie **GEEN REFORMATIE** kon noemen.

Blijkens de weergave van een deel van de rede in Trouw was de argumentatie als volgt: „Wat de Doleantie betreft, vandaag kan ik niet gemakkelijk aangaan dat ze onvermijdelijk is geweest al vind ik het voorafgaand gescharrel met reglementen en af en toe gewijzigde formuleringen stuitend. Ik heb mij in 1937 reeds laten overtuigen dat met het **Doleantiekerkrecht niet het laatste woord** was gesproken en daarin trad sindsdien geen wijziging, daarvoor was het proefschrift van M. Bouwman: Voetius over het gezag der synoden (1937) te concludent.

Wel steekt het de schrijverspreker wanneer er beweerd wordt dat het in 1886 niet voor en na gelopen zou hebben over het zuiver belijden.

Niet duidelijk wordt welke positieve inhoud Prof. Diepenhorst aan het kerkelijk gebeuren van die dagen toekent. In een wat cryptische zin wordt gezegd „dat men in 1886, vooruitlopend op het clublied van Feyenoord, daden bij het woord voegde en er wat van terecht heeft gebracht”.

In gewoon Nederlands vertaald zal dit wel betekenen dat de Doleantie bij alle goede dingen daaraan verbonden een **geforceerd ingrijpen** op het proces van Kerkherstel is geweest.

Het is dan ook niet meer bevreemdend wanneer er gesproken wordt over de „nooit meer terugkerende en in de vergetelheid belandende Doleantie”.

In deze gedachtengang is een gedenken in bijbelse zin niet mogelijk.

Was het alles dan alleen uit de mensen.

Hier komen we weer bij de vraagstelling van K. H. Miskotte en zijn antwoord: **wij geloven van dat werk Gods (in de Doleantie) niets, geen syllabe.** Hoe komt Prof. Miskotte tot deze duidelijke uitspraak.

Op pag. 61 van zijn boek: Om de waarheid te zeggen” lezen we: **wat heeft 1886 met 1517 te maken?** Het kerugma, de leer, noch de sacramenten noch de evangelische vrijheid waren in het geding... Men kon in de „vaderlandse kerk” staan op de bodem der belijdenis, men kon het radicale evangelie ambtelijk verkondigen, men

DOOR H. J. VAN DER KWAAT HEERDE

behoefde geen streep af te wijken van de structuur der Leer, door de kerk officieel als de hare erkend.”

Het is een bekend argument. Is het geoorloofd het op een conflict in de kerk te laten aankomen wanneer de verkondiging van de ware leer mogelijk is.

Gezien de verdeeldheid van de kerken uit afscheiding en doleantie en het feit dat in de Hervormde Kerk van onze dagen op veel plaatsen schriftuurlijk gepredikt wordt, is er alle reden tot zelfonderzoek op dit punt.

Wanneer we nu maar aannemen dat geen predikant in 1834 en 1886 moeilijkheden heeft gekregen vanwege een prediking overeenkomstig de aangenomen leer (3 formulieren) naar de Schriften, dan blijft de vraag of het in Christus kerk geoorloofd is in prediking en ambte-

lijke arbeid diezelfde leer te weerspreken.

In de bijbel wordt steeds **gewaarschuwd voor dwaalleer** die moet worden weggedaan.

Nu weten we allemaal dat in de dagen van De Cock en Kuiper **de vrijzinnigheid** niets in de weg werd gelegd.

Merkwaardig is toch dat niet de vrijzinnige maar leergetrouwde predikanten te maken kregen met de kerkelijke tucht.

Dr W. Volger schrijft in „De leer der Nederl. Hervormde Kerk” pag. 235 over het kerkelijk handelen met H. de Cock: „Het proces is verlopen als een verkapt leertuchtprocedure; het materiële werd onder het formele verborgen. In De Cock werd de leer der kerk geraakt en het functioneren van de drie formulieren van enigheid als leer der kerk onmogelijk gemaakt”.

Niet minder dan De Cock hebben Kuiper c.s. gestreden voor **de handhaving** van de aangenomen leer van de kerk.

Het ging daarin om de onderwerping aan de Koning der kerk.

Is het geoorloofd in de kerk de boodschap van de verzoening door het bloed van Christus te verwerpen?

Die zaak was in geding toen de kerkeraad in Amsterdam „van hogerhand” gelast werd **attesten** af te geven aan vrij-

zinnige lidmaten die „elders” zich wilden laten aannemen.

Is het bij alle verschil van inzicht voor hervormden van links tot rechts zo moeilijk om toe te geven dat in de Doleantie Kuiper c.s. terug wilden naar de kerk van ons belijden.

Bij diverse herdenkingen heb ik heel wat verhalen gehoord over het karakter van Kuiper, over paneelzagen en de onvermijdelijke Jan Rap en zijn maat, sterk gekleurde verhalen, maar

**erkenning van zijn reformato-
rische inzet**, niet alleen in de kerk kan er nog steeds niet af. Bezien we de nadere argumentatie van het scherpe oordeel van K. H. Miskotte over de Doleantie dan sta ik verwonderd over de behoudende taal van de man die mij geleerd heeft dat christenen niet zweren bij het bestaande maar de grote verandering verwachten. Wat de leer betrof, zagen we, was er volgens Miskotte geen reden tot rechtvaardiging van de Doleantie en wat het kerkrechtelijk aspect van de zaak betreft horen we voor onze (Nederl. gereformeerde) oren heel bekende, **puur synodale taal**.

„Nergens is iemand geëxcommuniceerd of geroyeerd als lid; Kerkeraadsleden, die zich hadden vergrepen, zij het te goeder trouw, om tot hoger goed te geraken, aan de kerkelijke orde, zijn op wettige wijze geschorst. Helaas zijn er door het Classicale Bestuur van N.-Holland ook wel „dolerende mensen”

Eigen weg

Het leven van ieder mens is uniek, geloof ik en de Here God heeft voor elk mensenleven een eigen weg. Datzelfde geldt ook voor het einde van het leven.

Dit overwegende kom je tot de slotsom, dat je dat unieke leven in z'n waarde laten moet. Je kunt niet een draaiboek volgen van andermans leven en hij volgt jouw spoorboekje niet. Hij leeft en sterft niet volgens jouw dienstregeling.

Dit zo zijnde, noem ik enkele opmerkingen van ziekenbezoekers, waar je alleen maar plezier om hebben kunt. Daarom doe ik een paar krenten in de pap van deze notitie. Je ziet zo geel als een kanarie en een bezoeker merkt vrolijk op: dat heb ik ook gehad. Geelzucht. Vervelende tijd, maar best mogelijk dat u na een week of zes weer helemaal opgeknapt bent.

Mijn vrouw zegt tegen een bezoeker: Mijn man is erg moe. Zij zegt: Daar weet ik van

Pastorale notities

DOOR A. H. ALGRA MAASSLUIS

mee te praten. Maar als ik dan een uurtje gerust heb, is 't weer over. Mijn vrouw was een beetje boos om die opmerking; ik had er plezier in.

Nu noem ik een opmerking die gevaarlijker is. Waar niet om te lachen valt. Een bezoeker zegt:

„De dokter gaf niet veel hoop, is 't wel? Dan moet ik nu denken aan m'n zwager. Die had hetzelfde. Tenslotte had hij zo'n pijn, dat je hem drie huizen verder kon horen brullen. Hebt U óók al pijn?”

Dat laatste zinnetje werkt verkeerd. De bezoeker heeft een draaiboek van het lijden van z'n zwager. Bij wijze van spreken dan. Hij heeft er dus kijk op. Hij heeft een spoorboekje.

Weliswaar een verouderde dienstregeling, maar de bezoeker werkt er mee. De zieke krijgt 's nachts pijn en hij denkt: daar heb je 't al. Maar hij roept tot de Here, zijn God en na een paar seconden of minuten is de pijn totaal verdwenen. Want de Here heeft een andere weg met die zieke. Een geheel eigen weg. Wie een zieke bezoeken wil, overwege, of hij aan het ziekbed over z'n eigen kwalen praten zal of over de kwalen van een ander. Hij behoeft zich daarvoor niet te schamen. Sommigen nemen zich ernstig voor, om niet te praten over kwalen, maar ze bezwijken toch voor de verleiding. Laten dezulken thuis blijven, wetende dat ze ongeschikt zijn om ziekenbezoek te doen. Laat de goede bezoeker zich met de zieke verheugen over een goede dag of met hem bidden, om kracht voor morgen. En het geheim van het leven van de zieke of van z'n sterven respektieren, gedachtig aan het woord van de Here: „Indien Ik wil dat Hij blijft totdat Ik kom, wat gaat het u aan?”

voorbarig afgeschreven..."

De gebeurtenissen in Kootwijk rondom het beroep van cand. Houtzagers worden een „war-winkel” van onwettigheid genoemd.

Het is allemaal „law and order” en zulks verwacht je niet uit de pen van een man als K. H. Miskotte in 1971.

Het klinkt heel vreemd in dagen waarin synoden om een boycot van Zuid-Afrika vragen en revolutionaire bewegingen steunen.

Het is, zoals ik al zei, voor ons bekende taal.

In 1944 en in 1947 hebben wij dit lied in allerlei toonaarden horen zingen: niemand uitgestoten; schorsingen, of te wel uitstoting uit het door Christus verleende ambt door „hogere besturen”, het is allemaal op wettige wijze gebeurd. Niets aan de hand mensen; gaat u maar rustig slapen. Synoden houden de wacht...

De vraag of de regels, die in acht genomen werden, naar de

Schriften waren, uit God of uit de mensen kwam niet aan de orde.

Bij alles wat er ten goede veranderd is in de Ned. Hervormde Kerk - misschien nog een beetje onder invloed van de Doleantie - van een handhaving van de aangenomen leer is ondanks de nieuwe kerkorde tot vandaag weinig te bespreken; de regels worden wel in acht genomen en die mag je niet overtreden.

Samenvattend zagen we dat Prof. dr Diepenhorst wel enkele goede woorden aan de Doleantie wijdde, maar niet van reformatie wil spreken en de actie van Kuyper c.s. voorbarig vond.

Prof. dr K. H. Miskotte wil van reformatie niet horen en wil van een werk Gods in de beweging, die op gang kwam, niet weten.

Volgende keer zullen we zien hoe de geschiedenis zich een beetje herhaalde wat het erkennen van „reformatie” betreft en hoe de vrijgemaakten in het verhaal voorkomen.

Drs H. de Jong en drs D. Westerkamp gastdocent in Afrika

Drs H. de Jong, predikant te Amsterdam, en drs Dick Westerkamp, zendeling in dienst van de Stichting Evangelische Toerusting Afrika, zijn voor een periode van vier weken uitgezonden als gastdocent naar Afrika.

In Bangui, hoofdstad van de Centraal-Afrikaanse Republiek, is een Theologische Faculteit gevestigd voor onderwijs aan aanstaande predikanten van evangelisch georiënteerde kerken in heel Frans-talig Afrika. In Afrika is veel belangstelling voor het christelijk geloof, maar grondig onderwijs in de Schrift en in christelijke basisprincipes ontbreekt veelal. De Stichting Evangelische Toerusting Afrika (EvTA) is speciaal opgericht om in dit opzicht een handreiking te doen. Frans-talig Afrika is in dit verband in twee opzichten in het nadeel. Van oudsher is er minder zendingswerk in dit deel van Afrika geweest dan in de engels-talige landen. In de tweede plaats oefent de Islam hier een grotere invloed uit.

Het is nog steeds niet gelukt om voldoende vaste staf aan de Theologische Faculteit van Bangui te verbinden. Om die reden probeert men mensen aan te trekken die voor korte tijd college willen geven, doorgaans een maand.

Met deze methode zijn goede ervaringen opgedaan, ondermeer met docenten van de Vrije Gereformeerde Faculteit te Aix-en-Provence (Frankrijk). Er wordt van het verblijf van de docent optimaal geprofiteerd, onder andere door intensieve contacten met de studenten en activiteiten ten behoeve van de plaatselijke kerken. Er is een speciaal verblijf op de campus voor deze categorie docenten. Als eerste Nederlander gaf dr Karel van der Toorn (Amsterdam) hier college.

Omdat het een goede zaak is als deze faculteit zou kunnen profiteren van onze gereformeerde theologische traditie, heeft de Stichting EvTA besloten als eerste stap twee docenten gezamenlijk voor de periode half mei tot half juni naar Bangui uit te zenden. Drs De Jong zal in deze functie colleges verzorgen over de theologie van het Oude Testament, drs Westerkamp over de geschiedenis van de moderne theologie.

De Stichting EvTA hoopt in de toekomst minstens eenmaal per jaar iemand uit onze kerken of kerken van verwante signatuur voor de periode van minimaal een maand naar Bangui te kunnen zenden, om zo een reformatorische bijdrage te mogen leveren aan de opbouw van de christelijke kerk in Afrika.

De Stichting is erg dankbaar voor giften voor dit project. Het is belangrijk dat ook in de onkosten van deze plannen op tijd wordt voorzien.

De onkosten bestaan uitsluitend uit de reiskosten van de docenten. Voor de uitzending van ds De Jong en D. Westerkamp hoopt de Stichting een bedrag van f 8000,- bijeen te brengen.

Giften kunt u overmaken op een van haar rekeningen: Bank: 330303724 giro 9710 t.n.v. Stichting EvTA te Eck en Wiel, met vermelding Bangui.

Info: secr. Commissie Bangui, W. Janse, Loosdrecht, tel. 02158-1085, postadres: Ernst Casimirlaan 36, 9717 AX Groningen.

Redactie

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen,
tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist,
tel. 03404-61525

Vooraf kinderen zijn voor zo'n signaal van verveling gevoelig en haken dan des te sneller helemaal af. Werkelijk, dit helpt perfect!

4. Na de dienst spuit u zo snel mogelijk uw kritiek. Niet aan het adres van de predikant natuurlijk, maar tegenover uw huisgenoten. Wacht u vooral tot de koffie met uw felste kritiek, zodat alle gezinsleden daarvan kennis kunnen nemen. Zeg vooral wat u miste in de preek en klaag luid en duidelijk over de lengte van de preek en over het tempo van de gemeentezang.

5. Zeg vandaag nog het abonnement op uw kerkblad op; dit kost alleen maar geld en houdt de band met de kerk nog enigszins aan. Wanneer u zelfs het kerkblad niet meer krijgt, zal het contact des te sneller verzanden.

6. Kijk rustig naar alles wat de televisie u biedt. Leen uit de bibliotheek voor u zelf en voor uw kinderen wat u maar wilt. Selecteer niet. Dit geeft alleen maar moeite en narigheid. Bovendien komt de jeugd toch alles aan de weet. Neem zo mogelijk een abonnement op een bladenportefeuille. Tussen de Margriet en Libelle zitten vaak diverse porno-bladen, die het bijzonder goed doen in het hele sloopproces!

7. Tot slot mijn meest effectieve advies: Houd thuis totaal geen rekening met liefde voor God en de mensen om u heen, maar dwing wel tegelijkertijd uw kinderen om naar de kerk te gaan. Dat kweekt pure weerstand tegen het geloof! Succes is dan gegarandeerd, vooral op lange termijn!

Kommentaar overbodig!

O. Mooiweer, Enschede

Persschouw

Zeven adviezen

In de „Elisabethbode” kwamen wij het volgende artikel tegen onder de veelzeggende titel: Zó sloopt u de kerk. Wij laten het woord vooraf en wat eraan toegevoegd is weg en concentreren ons op de **zeven adviezen** voor mensen, die graag de kerk willen slopen. En dan gaat het bij kerk niet over het gebouw, maar om het instituut, de kerk als gemeenschap.

1. Laat in uw eigen huis nooit iets merken van uw geloof, als u dat tenminste nog hebt. Vooral eventuele kinderen moeten nergens aan kunnen merken, dat u gelooft. Lezen uit de bijbel en hard-op bidden zijn uit den boze. Hooguit een klein schietgebedje voor het eten, in alle stilte. Praten over kerkmensen en dominees is uitstekend, maar het geloof zelf kunt u beter gewoon doodzwijgen.

2. Trekt u zich niets aan van wat u misschien indertijd hebt beloofd toen u trouwde. Datzelfde geldt voor wat u beloofde in de doopdienst van uw kind. Iedereen zegt op zo'n moment ja, maar doet nee. U bent beslist geen uitzondering!

3. Mocht u toch nog zo af en toe naar de kerk gaan, kijk dan regelmatig op uw horloge tijdens de dienst. Dit werkt namelijk negatief op uw omgeving.

Reformatie van onze kerkzang

n.a.v. dr B. Smilde,
„Hasper en het Kerklied”,
proefschrift-1986.

In maart van dit jaar promoveerde te Groningen tot doctor in de godgeleerdheid, toegespitst op de **hymnologie**, ds B. Smilde van Hardegarijp. Bij ons weten is hij de tweede predikant in ons land, die een diepgaande studie van de kerkzang maakte en die daarmee land en kerk diende. We willen daar graag iets over vertellen. Het onderwerp is namelijk niet alleen voor theologen en kerkelijke zangleiders - maar voor kerkgangers in het algemeen en voor u in het bijzonder. Omdat de lofzangen Israëls u dierbaar zijn, is het zo niet?

Het thema van ds Smilde was: het levenswerk van ds H. Hasper ten aanzien van het kerklied. U vraagt: wie was ook weer ds Hasper? En wat deed hij voor onze kerkzang?

Ds Hendrik Hasper (1886-1974) was een gereformeerd predikant. En wel een, die de betekenis van de kerkzang - waarboven de Heere troont, zegt psalm 22 - terdege inzag. Hij begreep dat onze gemeenten niet om populair-wetenschappelijke theologische colleges verlegen zaten - maar dat ze zelf op mondige wijze haar God en Heer mogen toezingen; zelf de wekelijkse ontmoeting van Bruidegom en bruid wensen te vieren.

Daarom zong ds Hasper graag en bracht anderen aan het zingen. Thuis, met groepen, met de kerk, ook met andere christengroepen. Bezeten van oecumenische idealen trachtte hij verschillend-denkende christengroepen zingend aan elkaar te smeden. Hij verzamelde steeds meer kerkliederen, in binnen- en buitenland, zocht naar de achtergronden ervan, de Schriftuurlijke bodem, de muzikale vorm, de aantrekkelijkheid en de zingbaarheid. Onlangs publiceerde dit blad *) het resultaat van een aantal tijdmetingen, in de jaren dertig genomen: de predikant nam gemiddeld 6 x zoveel tijd voor woordverkondiging en gebed als de gemeente voor haar viering kreeg toegewezen. Ook Hasper zag deze dwaasheid in.

En de kerkzang, wat hield die helemaal in? Onder ons waren dat de bundel psalmen uit 1773 en de kleine groep Eenige Gezangen, als in de kerkenorde omschreven. (Waar een kerkenorde al niet over wil heersen.) Maar van die psalmbundel werd ruim tweederde ongebruikt gelaten en het vrije kerklied was tot een onaanvaardbaar mini-

DOOR
D. W. L. MILO
DALMALLY

mum beperkt; onaanvaardbaar voor wie Beza's Heilige Gezangen kende, na Calvijn's dood uitgegeven. Bovendien werden de psalmen, zoals de oudere generaties zich zeer wel herinneren, in lijzige, lange, gelijke, accentloze eenheidsnoten gezongen; een verschijnsel dat men nergens elders vindt en dat met muziek bepaald niets te maken heeft. In de muziek immers geldt het adagium, dat ritme het begin, de basis en het einde van alles betekent. Maar de lange eenheidsnoot was een treurig compromis van Datheen's gebrekkige berijming, die aan alle kanten tegen de oorspronkelijke psalmwijzen had gebotst.

Onze kerken waren in dezen dan ook allerminst in de lijn van Calvijn. Die had de kerken der reformatie iets unieks meegegeven: mondige kerkzang van de hele gemeente. Gods Woord uit het Hebreeuws zo zuiver mogelijk vertaald, door dichters berijmd, door toonkunstenaars op muziek gezet. Melodieën, die alle elementen van goede muziek bevatten. Maar dat onze vaderlandse kerken wel de door Marnix uit het Hebreeuws vertaalde psalmen aanvaardden - doch Datheen's (uit het Frans vertaalde) gebrekkige en niet passende berijming bleven zingen, was onze hymnologische armoede; culturele armoede als u wilt. Bang om te ver te gaan gingen onze kerken niet ver genoeg. Onze talenten werden begraven, uit vrees voor onze „streng Heer”.

—☆—

Aan deze toestand heeft ds H. Hasper een moeizaam bevochten eind gemaakt. Al in 1934 publiceerde hij een studie „Het

rhythme in de zang der gemeente”, waaraan 300 melodieën werden toegevoegd. Tevens begon hij in 1934 met zijn eerste uitgave van gezangen en geestelijke liederen, 460 nummers. Tussen 1935 en 1937 kwam de eerste uitgave van zijn Geestelijke Liederen uit de schat der kerk aller eeuwen beschikbaar. En in 1936 verscheen zijn „Boek der Psalmen; de psalmen van Israël, op de oorspronkelijke melodieën van de 16e eeuw, naar het Hebreeuws bewerkt en voorzien van aantekeningen”.

Voor het eerst sedert Marnix waren de oorspronkelijke psalmen zingend berijmd en berijmend gezongen. De tekst paste op de wijs, de prosodie was correct. De verouderde en vaak lachwekkende, althans onbegrepen, teksten uit 1773 waren vervangen door kerktaal. De melodieën bleken muzikale kunstwerkjes te zijn, waarschijnlijk de enige kunstproducten die de Reformatie ooit voortbracht **). Kortom Hasper's berijming betekende een omwenteling in onze kerkzang; alleen al omdat organisten, zangleiders en kerkzangers de schoonheid van de psalmen gingen beleven. En daarbuiten: de minister van OK&W gaf een subsidie en sprak zijn waardering uit; de Roomse kerk bleek, voor het eerst sedert de Reformatie, geen bezwaar meer tegen deze psalmen te hebben; de AVRO gebruikte het boekje bij haar morgenwijdingen en in Nederl. Oostindië werden Hasper's psalmen dankbaar gezongen, in het Maleis.

In de Gereformeerde Kerken werd in 1938 een Stichting Psalmzang opgericht. Deze stichting organiseerde zangavonden, gaf leiding en materiaal aan organisten, hield conferenties en betrok onze kerkleden bij de reformatie van onze kerkzang. Binnen de Ned. Hervormde Kerk werd eveneens een Comité Kerkzang (Coolsma) gevormd, dat met de Stichting parallel werkte. Maar officieel heeft de Ned. Herv. Kerk het werk van ds Hasper smadelijk voorbijgezien: toen zij in 1938 haar nieuwe zangbundel uitgaf, waarin de oude psalmen van 1773 waren herdrukt.

—☆—

**) Aldus dr Jop Pollmann, Ons Eigen Lied.

Wie in deze jaren (1936-1958) actief mocht zijn in de reformatie van onze kerkzang, werd dikwijls geconfronteerd met zeer wereldse hogere kerkpolitiek. Hasper heeft daar levenslang aan geleden.

In de hervormde kerk werd Hasper niet gepruimd, daar hij - oorspronkelijk gereformeerd, in 1926 zich bij het Hersteld Verband voegende - zeer tegen zijn zin in 1946 als emeritus in de N.H. Kerk belandde. Zijn kritiek op de hervormde bundel van 1938, ofschoon anoniem geuit, had hem daar ook al geen vrienden bezorgd. Op allerlei manieren heeft de NHK zich van Hasper afgemaakt.

Maar ook de Gereformeerde Kerken hadden grote bezwaren tegen Hasper. Deze had immers - zonder bij de kerkscheuring van 1926 persoonlijk betrokken te zijn - onze kerken de rug toegekeerd? Hoewel de GK in 1949 officieel Hasper's herziene bundel in gebruik hebben genomen, is het net als met Marnix gegaan: na dit besluit werd de zaak terzijde gelegd. Hasper sprak de GK aan wegens contractbreuk!

En wat dachten de vrijgemaakte kerken van Hasper?

Die hebben zich van de aanvang - dat is van de GS van Amersfoort-1947 af - vrij positioneel opgesteld. Ze zagen de grote bezwaren van 1773 en erkenden de verdiensten van Hasper. Ze namen Hasper's werk zelfs als uitgangspunt voor haar eerste psalm-deputaatschap. Maar al in dat eerste deputaatschap kwam ernstige kritiek op de schriftuurlijkheid en het taalgebruik van Hasper los, naast veel waardering. Onze deputaten wensten Hasper niet los te laten, maar aanvaardbaar te maken, dan wel een bloemlezing uit zijn werk voor te dragen. Maar Hasper wenste in dat stadium geen compromis en verbood een bloemlezing. Pas bij de laatste zitting die schrijver dezes als psalmdeputaat meemaakte was Hasper zo murw geraakt door zijn gevorderde leeftijd en ondervonden tegenstand, dat hij in een bloemlezing bewilligde. De Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt) hebben dan ook in haar proefbundel een 58-tal psalmen van Hasper opgenomen. Naast de Unie van Baptisten-Gemeenten en de Indonesische kerken houdt hiermee Hasper op; afgedacht van zijn Geestelijke Liederen, die tot over de 2000 zijn gegroeid.

De Ned. Gereformeerde Kerken gingen intussen de interkerke-

*) Dr J. Meulink in Opbouw 28-3-'86.

lijke berijming van 1973 gebruiken, die in het Liedboek voor de Kerken is opgenomen. Zij mogen daar wel bij varen, bedenken dat ze in geval van nood „kerkrechtelijk” altijd kunnen terugvallen op de staatsberijming-1773 of op die van Marnix (1580) of Datheen (1566). Ook bedenken dat zij in dezen geen onnodig isolement verkozen, maar samen met de meeste andere kerken en denominaties in dezelfde zang de Heer der Kerken aanlopen.

—☆—

Ds Hasper heeft dus geen enkel lied geleverd, dat in onze kerken wordt gezongen. Echter is heel de reformatie van onze kerkzang, van lange lijzen tot fraaie wijzen, van statenberijming tot modern Nederlands, van braafheidsgebeuzel tot de psalmen Davids, niet mogelijk

geweest zonder het levenswerk van Hasper. Hij heeft, in navolging van Calvijn, ons volk geleerd Gods eigen woord in de mond te nemen, de berijmde Schrift te zingen in psalm en lied. En dat ook wij langzamerhand open staan voor het „vrije kerklied” is mede gekomen door Hasper's duizenden geestelijke liederen.

Dr Smilde heeft monnikenwerk verricht, door alle details van die halve eeuw op te sporen en uit te stallen. Van meeslepend proza tot dorre statistiek, van pikante correspondentie tot warme poëzie, staan de 400 pagina's vol. Hij heeft een handboek voor hymnologie opgesteld voor een land, dat nauwelijks begreep wat dit woord inhoudt. Zonder zijn objectiviteit te verliezen geeft Smilde in zijn proefschrift een postuum eerbewijs, dat ds H. Hasper alleszins toekomt.

over. Het kost hem allemaal veel tijd en veel kracht maar hij redt het. Is deze man aan het werk? Dat hangt er nog maar van af! Als hij onder alle bedrijven door ook nog bezig is met wat het evangelie voor het leven te betekenen heeft kan er zelfs op een verjaardag of een bruiloft nog wel eens een goed woord uit zijn mond komen. Ook als er geen goed woord uit zijn mond komt kunnen de indrukken die hij te midden van al die feestvierende menigten opdoet nog wel eens van belang zijn voor de prediking, de catechese en het pastoraat.

Maar als het evangelie voor hem in de loop der jaren zo dood als een pier is geworden, als er voor hem niets meer van over is dan een bundel gedachten en regels, die hij eigenlijk steeds maar weer herhaalt, dan heeft al zijn activiteit niets meer te betekenen en is hij niet aan het werk.

Nog iets anders dat veel erger is. Neem eens een predikant die doorkneet in de klassieke gereformeerde leer, maar die het eigenlijk allemaal wat wet-tisch opvat. Dat een mens door genade alleen gered wordt is in de grond van de zaak een bittere pil die hij zijn gemeente voorhoudt, en wanneer hij het over het geloof heeft, heeft hij het niet over een dankbaar en verwonderd ontvangen, maar in de grond van de zaak over een prestatie die geleverd moet worden. Zelfs als hij op de kansel staat te jubelen over de genade en het geloof wasemt hij nog wetticisme uit. Is deze man aan het werk? Hij is wel aan het werk, maar hij werkt tégen, en

hij zou beter, met behoud van salaris, de hele dag op bed kunnen blijven liggen.

Elke arbeidssituatie kent een buiten- en een binnenkant. De mensen, die zich geroepen achten een totaal-oordeel te geven over de uitoefening van iemands beroep of ambt, zullen dit bij voorbaat moeten inbouwen in hun beschouwingen. Doen zij dat niet dan bezondigen zij zich aan een onbarmhartige benadering van de medemens. Onder de noemer van de medemens moet ook de dominee worden gerubriceerd. We zeggen dan wel vlot: Een dominee is ook maar een mens, maar waarom honoreren we dat niet vaker? Overigens zal de dominee zelf hebben te bedenken, dat hij in alles een voorbeeld der kudde dient te zijn. Hij mag wat de schaamteloze kritiek van sommigen betreft een harde huid hebben als hij daaraan maar paart een bewogen hart, dat zich uit in milde handen en vriendelijke ogen. Dan gaat hij steeds meer op zijn Zender lijken. En dat is toch de bedoeling! Dan wordt de gemeente daar-door beïnvloed.

De kerk van Jezus Christus heeft dringend behoefte aan gemotiveerde predikers van het evangelie, die weten, dat het pastoraat in de praktijk be-

paald wordt door het hart van het evangelie. Dan is de dominee niet alleen produktief. Dan is hij in de eerste plaats receptief. Hij wil zelf, luisterend naar Gods Woord, de boodschap ontvangen om die vervolgens zo zuiver mogelijk door te geven aan de gemeente en aan vele anderen met wie hij in aanraking komt. En verder moet hij het oordeel over al zijn werk maar aan de HERE overlaten. Die weet er wel raad mee. Hij is rechtvaardig en barmhartig. Dat is bij onze God een eenheid, voor ons onbegrijpelijk. Ik meen, dat ds J. J. Buskes, destijds hervormd predikant in Amsterdam, gezegd heeft wat zijn pastorale werk betreft: Ik heb honderd keer gebeden waar ik het niet had moeten doen en honderd keer het gebed nagelaten waar ik het wel had moeten doen. Dat getuigt van zelfkennis en van ootmoed. Gelukkig wil de majesteitlijke God Zich ontfemen over regelmatig struikelende dominees en voert Hij dwars door alles heen via hun intense arbeid zijn kerk in Christus naar haar eeuwige bestemming. Dáár heeft de grote Pastor der schapen onbetwist het eerste en laatste woord. Dat is het toppunt van Gods genade!

O. Mooiweer, Enschede

Persschouw

De dominee en zijn werk

Daarover schreef dr A. A. Spijkerboer, Hervormd predikant te Amsterdam en bekend radiospreker, in het blad „Evangelisch Commentaar” een artikel, waarvan wij het hieronder volgende gedeelte overnemen:

Is dominee aan het werk?

Naar mijn vaste overtuiging is het werk dat een predikant verricht niet in uren uit te drukken. Neem nu eens een predikant die tegenslag heeft: in zijn gezin loopt niet alles zo als zijn vrouw en hij gehoopt hadden, en in de gemeente is er een lastige kwestie. Hij neemt de tijd om dit alles te overpeinzen en om erachter te komen waar de schoen wringt. Hij confronteert zijn gedachten met wat hij van het getuigenis van de Bijbel verstaan heeft en begint conclusies te trekken. Intussen rommelt hij wat in zijn studeerkamer, of mijnentwege maait hij het gras in de tuin van de pastorie. Is deze man nu aan het werk? Voor het oog van de buitenstaander loopt hij te lummelen, maar volgens mij is hij wel aan het werk. Wanneer hij zijn strijd gestreden heeft kan de uitkomst van die strijd veel betekenen op de kansel, bij de catechisatie en tijdens een pastoraal gesprek. Neem nu eens een andere predikant die er een eer in stelt bij bijzondere gelegenheden ten huize van zijn gemeenteleden te verschijnen: hij slaat geen verjaardag, geen zilveren en zelfs geen koperen bruiloft

Het Liedboek

Lied 354 A/B

Dit Lied dat als avondmaalslied afkomstig is van Luther, is op „uitdrukkelijk verzoek van de Lutherse commissieleden getrouwd vertaald”. Het draagt dan ook duidelijk de sporen van de Lutherse sacramentsgedachte: „door Uw heilig lichaam en Uw heilig bloed help ons o Heer en wees ons goed” (strofe 1). Het blijkt voor de dichtvertaler geen gemakkelijke opgave geweest om aan de wens van genoemde commissie-leden te voldoen: „het heeft voor mij de zwaarste poëtische bevalling betekend van heel mijn bijdrage aan het gezangboek” (Comp. p. 805). Mogelijk is mede hieraan te wijten de minder geslaagde zin: „Heer, Uw Geest zij met ons voor altijd; leer ons rechte mate en matigheid” (strofe 3). Dat het Liedboek van dit lied twee verschillende melodische versies geeft komt door het feit „dat de muziekcommissie, die het Liedboek redigeerde toen het nog alleen een nieuw gezangboek voor de Ned. Herv. kerk zou worden, uit de be-

DOOR LITURGISCHE WERKGROEP EINDHOVEN

staande zangwijzen de eerste (354A) koos. Toen de Evang.-lutherse kerk in het project kwam participeren kozen deze voor de tweede (354B) uit muziek-historische en muziek-praktische overwegingen”. (Comp. p. 807). Tekst: 1; melodie: 3.

Lied 355

De tekst van dit Lied heeft een duidelijk piëtistische, mystieke inslag. De dichter begint met het toespreken van de ziel: „ziel, mijn ziel, aanvaard uw luister” (strofe 1) en eindigt daarmee ook: „laat mijn ziel Uw liefde ervaren” (strofe 7). De inhoud zou kunnen worden gerarakteriseerd als een cultivering van de religieuze beleving, gekweekt door een onbijbelse theologie: „ach ik hon-

ger naar Uw goedheid, Zoon des mensen, naar Uw zoetheid. Tranen schrei ik van verlangen om Uw spijze te ontvangen, dorstende in al mijn denken naar de drank die Gij zult schenken". (strofe 2); diepe vrees en zoet verlangen houden nu mijn hart gevangen" (strofe 3); „Jezus, hart van mijn beminnen, levensbron en licht der zinnen". (strofe 5).

De mooie melodie wordt in het Compendium getypeerd als een „grandioze zangwijs, waarover een oude beoordeling luidde, dat zij zó geslaagd was, dat de engelen in de hemel geen betere hadden kunnen bedenken" (p. 809).

Tekst: 1; melodie: 3.

Lied 356

De beoordeling van dit Lied kan o.i. iets gunstiger luiden dan de voorgaande, al zijn enige verbeteringen wel gewenst. Zo b.v. in strofe 1: „O leid mijn blindheid bij de hand... Gij geeft aan mij, o liefde groot U zelf in dit gebroken brood"; in de 3e regel van strofe 2 zou het woord „zoetheid" beter kunnen worden vervangen door „goedheid" en in strofe 3 is het slot ook niet mooi: „o liefde die ontbloeit uit pijn, wij zijn van U in brood en wijn".

De melodie is prachtig, waard om vaak gezongen te worden.

Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 357

„De zes zevenregelige strofen van dit avondmaalslied wemelen van bijbelse motieven, alle verwijzend naar het sacrament van de Heilige Tafel". Het is daarom wel zaak de tekst goed door te denken en zoveel mogelijk proberen zich deze eigen te maken, wil het lied in de kerkzang goed functioneren. „De eerste strofe is geheel geënt op het verhaal van de Emmaüs-gangers (Luc. 24); de tweede strofe herinnert aan de bede van de hoofdmans te Kaper-naüm (Matth. 8:8); de derde strofe introduceert het thema van de bruiloft (Matth. 22:10); in de vierde strofe zijn er aanknopingspunten aan de bruiloft in Kana (Joh. 2:1-11); in de voorlaatste strofe worden de Johanneïsche „Ik-ben"-woorden van Jezus hymnisch aaneengerijgd: de Alpha en de Omega; de ware wijnstok; de weg, de waarheid en het leven; de goede herder; het lam Gods (vgl. Joh. 1:29). De laatste strofe is een bede dat de avondmaalsgangers in de „dingen" (brood en wijn) het mysterie van de Nieuwe Adam mogen vernemen". (Comp. p. 815).

De melodie is niet eenvoudig en dient daarom vooraf geoefend te worden (eventueel

met behulp van een koor). Het tempo mag niet te vlug worden gekozen: kwart-noot als teleenheid).

Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 358

„De bouw van dit gebedslied, eenvoudig naar woord en zinsbouw, tekent de avondmaalsgang: verootmoediging, nodiging, commune, dankzegging. Voor bijbelse noties wordt verwezen naar (strofe 1) Ps. 51:3, 13 en Joh. 19:30; (strofe 2) 1 Cor. 11:24 v.; (strofe 3) Luc. 1:52 v., 74 v.; (strofe 4) Ps. 146:7 (vgl. Ps. 107:9 en Joh. 4:11-15); (strofe 5) Gen. 32:26 en (strofe 6) 1 Cor. 10:16 (vgl. Hand. 3:15) (Comp. p. 818).

De algemeen bekende, gedragen melodie moet niet te vlug worden gezongen.

Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 359

Bij het lezen en overwegen van de tekst van dit Lied kunnen we ons niet onttrekken aan de sombere gedachtengang die, uitgezonderd in de laatste, in alle strofen overheersend is. De blijdschap van het evangelie wordt verdrongen door het met rouw omfloerste leven, het leven van de gestadige dood. Dat behoeft niet te verwonderen wanneer we vooraf kennis nemen van de achtergrond van dit gedicht, waarvan de dichter zelf zegt: „geschreven onder de indruk van de hervatting van de kernbom-experimenten in de dampkring in 1961. Nog nóóit, ook niet in de oorlogstijd, had ik mij zó „midden in de dood" gevoeld, zó „met de dood voor ogen / met de dood in 't bloed" (Comp. p. 818). En al heeft de dichter, gedachtig aan het avondmaal, de maaltijd tot het leven, de beginregel van de middeleeuwse antifoon (midden in het leven zijn we door de dood omvangen) omgekeerd (midden in de dood zijn wij in het leven), dat neemt niet weg dat 5 van de 6 strofen eindigen in de somberheid van de dood. En dit is bij een lied in de reeks van de avondmaalsliederen o.i. niet aanvaardbaar.

De melodie is niet moeilijk en past goed bij de tekst.

Tekst: 1; melodie: 3.

Lied 360

In tegenstelling met het voorgaande ademt dit avondmaalslied een geest van vreugdevolle beleving: „Jezus, leven van mijn leven." De dichteres zegt verder hierover: „de opzet van de tekst van de 3 strofen doet deze evenwijdig lopen met die van de gebruikelijke avondmaalsformulieren: strofe 1 wordt gezongen bij het gaan

aan tafel, strofe 2 tijdens het aanzitten en strofe 3 na de tafelgemeenschap als de gemeente met het geheim van Gods liefde weer uit gaat de wereld in". (Comp. p. 819).

De goede, blijmoedige melodie is dezelfde als van Lied 182.

Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 361

De weinig-zeggende tekst van dit Lied heeft nauwelijks waarde als avondmaalslied en is daarom voor de kerkzang praktisch van geen betekenis. De tekst is tamelijk tweeslachtig. Er ligt een grote afstand tussen de beide strofen: „het Woord geeft Hij ons in de mond" (strofe 1) en „wij brengen het brood naar de schare" (strofe 2) en hierbij valt overigens nog op te merken: wij delen toch het brood niet uit.

De melodie is niet moeilijk, al lijkt het wel gewenst speciaal de laatste regel even te oefenen.

Tekst: 2; melodie: 3.

A. t.a.v. de tekst der liederen:

het cijfer 1
bij niet voluit Schriftuurlijke tekst, b.v. vanwege het humanistisch karakter of door een sterke piëtistische inslag;
het cijfer 2
bij een weliswaar Schriftuurlijke, maar niet direct begrijpelijke, en aanspreekbare tekst;
het cijfer 3
als de tekst volkomen Schriftuurlijk en zonder meer verstaanbaar is.

B. t.a.v. de melodie der liederen:

het cijfer 1
voor een niet-aanvaardbare melodie;
het cijfer 2
voor een onbekende melodie die na enige oefening, eventueel met behulp van een koor, door de gemeente wel te zingen is en voorts ook voor een melodie die niet bepaald tot „de beste" behoort;
het cijfer 3
voor „een goede" melodie, geschikt voor de gemeentezang.

Kerknieuws

Muziekavond Utrecht

Op donderdag 29 mei a.s. is er in de Jeruzalemkerk, Troosterlaan te Utrecht, een muziekavond.

Het programma is zeer gevarieerd. U zult o.a. kunnen luisteren naar orgelmuziek, een cantate van Buxtehude voor koor en strikers, een concert voor 2 gitaren, muziek voor blokfluiten en strikers.

De toegang is gratis; de aanvang is 20.00 uur en in de pauze wordt er koffie geschonken.

Kerkdiensten in Zwitserland

Gedurende de vakantieperiode worden de volgende kerkdiensten gehouden:

1. Locarno (Muralto)

Elke zondag om 10.45 uur in de Evangelische Kirche, via Sciarioni van 29 juni t/m 10 augustus.

2. Locarno

Elke zondagmiddag om 17.00 uur in de Evangelische Stadsmmission, via G. Cattori nr. 11 van 6 juli t/m 3 augustus.

3. Tenero Camping Camaro:

Elke zondagmorgen om 9.00 uur van 6 juli t/m 3 augustus.

Mochten er predikanten en/of organisten zijn, die in deze periode in deze omgeving verblijven en bereid zijn om in één of meer van deze diensten voor te gaan gelieve u contact op te nemen met de heer M. A. A. den Hertog, Camping Valle Romanica, Canabio (Italië).

Uit breder kring

Zendingsbeziningsgroep

De eerstvolgende bijeenkomst van de zendingsbezinings-

Stichting voor Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk van de Nederlands Gereformeerde Kerk

Consulten voor Maatschappelijk Werk en Psychotherapeutische hulp bij o.a. gezins-, huwelijks- en individuele problemen.

Voor een afspraak met de maatschappelijk werkster of psycholoog kunt u bellen met het bureau van de Stichting: Kooikerseind 88, 3995 BR Houten, tel. 03403-77071, vragen naar Mw. Anita Godschalk. Bij afwezigheid kunt u uw boodschap inspreken op het antwoordapparaat of verzoeken terug te bellen voor het maken van een afspraak.

groep, uitgaande van de Gereformeerde Zendingsbond in de Ned. Herv. Kerk, is op D.V. 30 mei a.s.

Op deze avond hoopt te spreken: de heer M. Verwey, arts, aan de hand van zijn ervaringen in Zuidelijk Afrika (Venda-land) en zal proberen zijn visie te geven op de huidige situatie. Het onderwerp is: „Zending en Apartheid”. De fam. Verwey hoopt binnenkort uitgezonden te worden naar Zuid-Afrika (Lesuthu).

Iedere belangstellende wordt hierbij weer van harte uitgedigd om deze avond bij te wonen, die wordt gehouden in één van de ruimten van de Chr. Geref. Kerk, Wittevrouwensingel 28 te Utrecht. Aanvang: 19.30 uur.

Marietje

Als we het bij ons thuis over Marietje hebben weten allen - ook de inmiddels uitwonende kinderen - over wie het gaat. Marietje is bij ons niet alleen een persoon, maar ook een begrip. We kennen een aantal Marieën en Rieën, maar er is maar één Marietje. Wie nu denkt, dat Marietje een jong meisje is, vergist zich. Marietje is bijna 77 jaar, ze woont in één van de dorpen in de Bommelerwaard, ze is ongetrouwd en ook nooit getrouwd geweest. En hoewel ik niet alles weet, denk ik dat ik gelijk heb, als ik beweer, dat ze ook nooit bemind is geweest. Marietje is voorts klein van stuk en ze weeg beslist niet meer dan 70 pond. Bij ons in de waard zeggen ze dan: 'Als ge effen blaast is ze weg'. Maar dat is een vergissing. Marietje laat zich niet weg blazen en is ze vast van plan nog een tijdje op deze aarde te vertoeven. Ik kan dit allemaal rustig schrijven, want Opbouw-lezers zijn er niet zo veel bij ons in de buurt. Marietje had één zuster. Die is vorig jaar overleden. Grada was een weduwe zonder kinderen. Iedereen in het dorp is het er over eens, dat Grada - dat is dus Marietje's overleden zuster - een goed mens was. En als je de pastoor mag geloven, is Grada het vagevuur snel gepasseerd en regelrecht de hemel binnengestapt. Dat vindt Marietje ook, ze mist haar zuster erg. Maar - en nu komt het - volgens Marietje is Grada goed de fout in gegaan door onverwacht te sterven en haar zus alleen achter te laten. Dat had ze niet moeten doen. Ik probeer al bijna een jaar

Lopen of meelopen?

Vakantieconferentie georganiseerd door christelijke studentengroepen uit België en Nederland, 1-9 augustus 1986, Bech, Luxemburg.

Leven in deze tijd. Studeren in deze tijd. Je vraagt je misschien wel eens af waar je aan begonnen bent. Geloven, studeren, het dagelijks leven, staan die drie niet haaks op elkaar?

Het student-zijn heeft geweldige uitdagingen, maar ook de nodige problemen. Oplossingen van vroeger zijn vaak niet meer te gebruiken; meelopen met de grote groep is ook geen oplossing.

Twee weten meer dan één. Het is goed om met andere christenen na te denken over vragen uit de maatschappij, de weten-

schap, en het geloof.

Deze conferentie wil je daarbij helpen.

Als je gaat studeren of pas begonnen bent aan een universiteit of HBO-opleiding in België of Nederland, en je wilt een goede start maken in 1986, dan is deze 9-daagse conferentie vast iets voor jou!

Meer informatie kun je krijgen bij het IFES/I.C.S.-kantoor, Nieuwezijds Voorburgwal 96, 1012 SG Amsterdam, tel. 020-257141. We sturen je graag een folder toe! Je kunt je opgeven bij het kantoor.

De kosten van deze 9-daagse conferentie zijn f 215,- of Bfr. 3800. De reis naar Luxemburg zal zoveel mogelijk samen met auto's gemaakt worden.

Terloops...

DOOR
P. C. VAN WIJK
ZALTBOMMEL

Marietje er van te doordringen, dat Grada niet zelf de beschikking had over leven en dood, maar tot nu toe hebben m'n woorden weinig indruk gemaakt. Wat Marietje in haar hoofd heeft, heeft ze ook echt in haar hoofd. Daar helpt geen praten aan. De afgelopen maanden is het er niet beter op geworden. Het was een koude winter en dat viel niet mee. Marietje mag namelijk in het huis van haar overleden zuster blijven wonen, maar het huis heeft geen centrale verwarming. En wat zegt Marietje nu? Eenvoudig dit: M'n zuster had best centrale verwarming kunnen laten aanleggen, voordat ze de ogen dicht deed, dan had zij in ieder geval nu een verwarmde slaapkamer gehad. En in de bijkeuken was het ook beslist bar koud.

Ik probeer in zo'n geval een simpele oplossing te geven. Ze kan best zelf centrale verwarming laten aanleggen, dan zit ze de volgende winter in ieder geval warm. Maar het antwoord van Marietje was kort en bondig: 'Voor de erfgenamen zeker?' Om deze opmerking te begrijpen moet ik wat meer informatie geven. Zoals gezegd, mag Marietje in het huis van haar overleden zuster blijven wonen, zodat de erfgenamen - enkele neven en nichten - pas later de vrije beschikking over het huis krijgen. Marietje mag

dan een schriel vrouwtje zijn, maar ze is beslist niet van plan om centjes van de bank te halen voor centrale verwarming, zodat het huis meer waard wordt, hetgeen dan weer voordeel is voor de erfgenamen. Dat voordeel gunt Marietje die mensen gewoon niet en dus gaat ze volgende winter opnieuw naar een steenkoude w.c. Mijn moeite is nu, dat ik onmachtig ben om Marietje van haar kwalijke gedachten af te brengen. Het kan voor ieder wel duidelijk zijn: ze is gewoon gierig. Ze heeft een goed inkomen, houdt elk jaar over, sjeekt haar banksaldo en is aan weggeven nog lang niet toe. En als Marietje eens de ogen sluit? Ja, dan zijn het toch weer de erfgenamen, die het laatst en het best lachen.

De Bijbel zegt, dat geldzucht de wortel is van alle kwaad. Toen ik eens heel voorzichtig hier met haar over sprak, antwoordde ze, dat niemand aan haar te kort komt en dat de heilige Petrus eens de deur voor haar echt wel zal open doen.

En zo tob ik met Marietje maar wat aan. Eens is het haar tijd om te sterven. Ze wil dan netjes begraven worden, net zo als haar zuster.

Daar hoop ik voor te zorgen. En als dan na enkele weken de erfgenamen komen afzetten, zullen ze het wellicht alleen hebben over de hoge successierechten - er moet zoveel af! - en dank zij Marietje's zuinigheid (gierigheid?) zal de één een andere auto kunnen kopen en de ander snel naar een reisbureau gaan en weer een ander zijn huis van een nieuwe keuken voorzien.

Zo gaat dat. Prediker had gelijk, er is veel ijdelheid.

Administratie

Administratie-adres:

Postbus 84,
3956 ZS Leersum
Tel. 03434-54288
Gironummer 404945
t.n.v. Geref. Persver. Opbouw.

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementsprijs:

(bij vooruitbetaling)
f 50,- per jaar of f 26,50 per half jaar.
Voor studenten f 40,- per jaar.
Buitenland f 70,- per jaar of f 95,- per luchtpost.

Advertentieprijs:

45 ct per mm.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist.
Tel. 03404-22452.
Postbus 244, 3700 AE Zeist.

Zomerprogramma l'Abri

Het zomerprogramma van l'Abri in Eck en Wiel luidt als volgt:

Recreatie - 19-27 juni

's morgens: stilte, studie, gesprek.
's middags: werk in tuin en huis.
's avonds: afwisselend programma van film, muziek, sport enz.

Zaterdag 21 juni: lezing „Gods hand in de geschiedenis”, W. G. Rietkerk.

Kosten: f 15,- per dag. Van vrijdag tot zondag kunt u ook een weekend komen, kosten f 35,-.

1e conferentieweek

van vrijdagavond 27 juni, 20.00 uur, tot donderdagmorgen, 3 juli na ontbijt.

Thema: De kunst om jezelf te zijn.

Het gaat ons om vragen rond persoonlijkheidsgroei. Hoe word ik mijzelf? Wat is een bijbels mensbeeld?

Vrijdagavond: opening, kennismaking.

Algemene inleiding over het thema door Wim Rietkerk.

Zaterdag: Ds Henk de Jong, notities over een bijbels mensbeeld.

Zondag: 11.00 uur: Kerkdienst o.l.v. ds W. G. Rietkerk. ➔

Musiceren: Iedereen die een bijdrage heeft en/of een muziek-instrument welkom!

Maandag: Dr Henk Geertsema, „Zelfkennis”; men leze ter voorbereiding: „Geloof voor het leven” (H. G. Geertsema). Wim Rietkerk: „Identiteit”.

Dinsdag-morgen: Han Horsman, „Vergeving”; middag: Drs Pieter van Kampen, „Volwassenheid”.

Woensdag-morgen: Richard Winter, „Depressie”; middag: Richard Winter, „Woede en wrok”.

Dr Richard Winter is psychiater en medewerker van het Engelse l'Abri. Hij heeft een boek gepubliceerd over depressie („The Roots of Sorrow”) dat ter voorstudie bij ons verkrijgbaar is. Wij zijn erg blij dat hij een dag met ons over deze thema's zal spreken. De overige sprekers zijn onze Nederlandse gasten allen welbekend.

Iedere lezing in de morgen begint om 10.30 uur en iedere lezing in de middag om 3.00 uur. Het is mogelijk om voor een (halve) dag deze conferentie mee te maken.

Kosten f 125,- voor de hele week; f 25,- voor een complete dag all-in, maar om financiële redenen moet u niet wegblijven.

Opgave: Graag van tevoren bij ons in Utrecht, tel. 030-316933. Plaats: l'Abri Eck en Wiel, Burg. Verbrughweg 16.

Verzoek om zo mogelijk een slaapzak mee te brengen.

Recreatatie - 4-11 juli

Voor deze tijd geldt hetzelfde als voor de periode 19-27 juni.

2e conferentieweek - over kunst van vrijdagavond 11 juli, 20.00 uur, tot donderdagmorgen, 17 juli, na ontbijt.

Vrijdagavond: kennismaking, bijbelstudie ter inleiding door Wim Rietkerk.

Zaterdag, 15.00 uur - W. Rietkerk, „Christus' heerschappij ook in de kunst?”

Zondag: 11.00 uur - kerkdienst. Muziek - zelf musiceren, luisteren naar muzikale bijdragen; wie iets heeft melde zich!

Maandag: Woody Allen - Greg Officer, lezing. Vertoning van de film Annie Hal of Manhattan.

Dinsdagmorgen: bijbelstudie. middag: kunstschilders spreken over hun eigen werk.

Woensdag: Religieuze visuele kunst. Ds Meint v. d. Berg, „Het beeld van Jezus in de kunst”.

Wim Rietkerk over Iconen.

De hele week zijn er creatieve activiteiten onder leiding van Jan Dostal.

Wilt u zich tevoren opgeven - en doe het op tijd, anders loopt u gevaar dat er geen plaats meer is. Tel. 030-316933.

Kosten: f 125,- voor de hele week; f 25,- voor een dag all-in maar om financiële redenen moet u niet wegblijven.

Plaats: l'Abri Eck en Wiel, Burg. Verbrughweg 16.

Redactie ontving

Ds A. Timmerman, *Leven... met God* - bijbels leesboek voor jongeren. 197 blz., f 15,90; uitg. De Vuurbaak, Barneveld.

Jacob Needleman, *Het verloren christendom* - Een zoektocht naar het centrum van de christelijk ervaring. 267 blz., f 45,-; uitg. Ankh-Hermes, Deventer.

J. D. van Leeuwen e.a., *Dag aan dag* - Dagboek voor kinderen; 207 blz., f 19,90; uitg. De Groot Goudriaan, Kampen.

Hans Werkman, *Schrijven en geloven* / Gesprekken rondom: romans en gedichten, kerk en geloof, leven en dood. 144 blz., f 21,50; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Gij zijt geweest, o Heer, en Gij zult wezen de zekerheid van allen die U vrezen. Geslachten gaan, geslachten zullen komen, wij zijn in uw ontferming opgenomen. Wij mogen bouwen op de vaste grond van uw beloften en van uw verbond.

HARRY BRUINS

en

INEKE VOS

delen u mede, dat zij op vrijdag 30 mei 1986 om 11.30 uur in het stadhuis te Vlaardingen hopen te trouwen.

Gods zegen over hun huwelijk willen zij vragen in een kerkdienst om 18.30 uur in het kerkgebouw Hoflaan 39, waarin ds. G. van den Brink uit Rotterdam hoopt voor te gaan.

Gelegenheid tot feliciteren aansluitend aan de kerkdienst in gebouw 'Triangel', Fransenstraat 14, Vlaardingen.

Adres: Witte van Haemstedestraat 1, 3132 HZ Vlaardingen.

stichting
evangelische
hogeschool

In augustus 1986 zal een

MO-opleiding ECONOMIE

beginnen, die geheel als partimestudie gevolgd kan worden. De opleiding wordt gegeven op maandagen woensdagavond maar kan, als daar voldoende belangstelling voor bestaat, ook **geheel op zaterdag** gevolgd worden.

Meer informatie kan aangevraagd worden bij de Evangelische Hogeschool te Amersfoort.
Tel. 033-621731 - postbus 957 - 3800 AZ Amersfoort

Opbouw heeft niet altijd gelijk

Het gaat erom dat er nagedacht wordt.

Dat wil ik zien!

Stuur mij

- ☐ kennismakingsnummers
☐ abonnement f 50,— per jaar.

naam

adres

woonplaats

Te sturen naar Administratie 'Opbouw', Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum

Probeer het ook eens.